

Incitament för vindkraft

Uppsala universitet, www.vindkraftskurs.se

12 december 2024

En utgångspunkt: Vi har noterat att...

- Vindkraftsprojektörerna är ofta bra på att berätta hur ett vindkraftsprojekt inte har så stor negativ påverkan på människa, djur och miljö...

En utgångspunkt: Vi har noterat att...

- Vindkraftsprojektörerna är ofta bra på att berätta hur ett vindkraftsprojekt inte har så stor negativ påverkan på människa, djur och natur...
- ... men sämre på att berätta om nyttorna för exempelvis närboende, bygd och kommun.

Först *övriga nyttor* med vindkraft

- Underlättar industrins klimatomställning.
- Gör kommunen attraktiv för nya industrier.
- Skapar jobb.
- Stärker det lokala näringslivet.
- Minskar klimatpåverkan.
- Pressar elpriset.
- Möter ökad elanvändning.
- Bidrar till utbyggnadsbehovet.
- Ökar energisäkerheten.
- Är oftast i enlighet med kommuninvånarnas vilja.

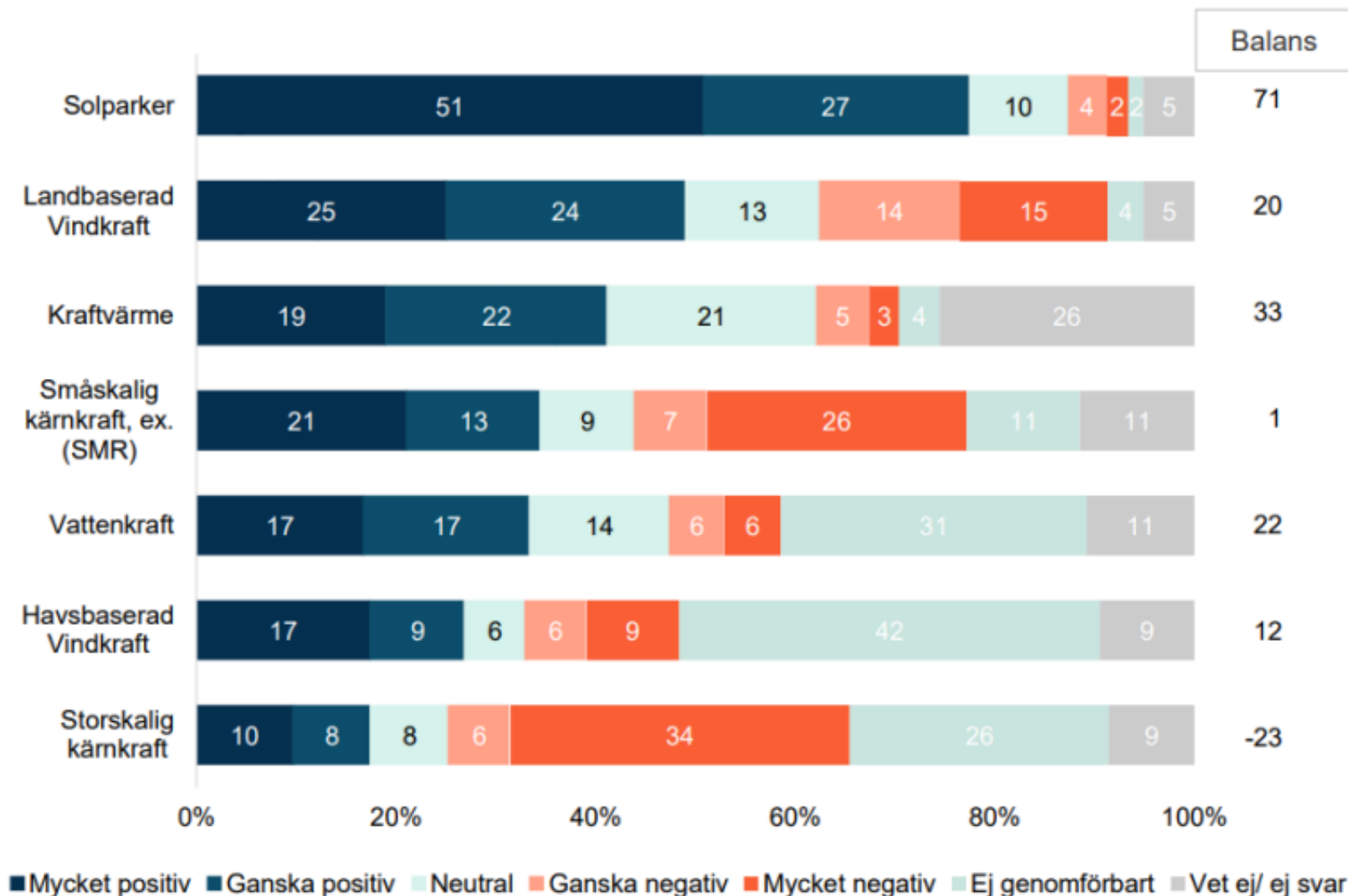

Inställning till olika energislag

- Solparker är ett okontroversiellt energislag och det finns väldigt få kommunpolitiker som är emot att bygga det i sin kommun.
- Hälften av alla kommunpolitiker är positivt inställda till att bygga landbaserad vindkraft i sin kommun.
- Småskalig kärnkraft har ungefär lika stort stöd som det har motstånd och storskalig kärnkraft är det enda energislaget som vi ser en tydlig negativ opinion emot

Fråga: Vad är din inställning till att bygga nedanstående i din kommun under de närmaste 5–10 åren?

Bas: Samtliga, 3596 intervjuer.

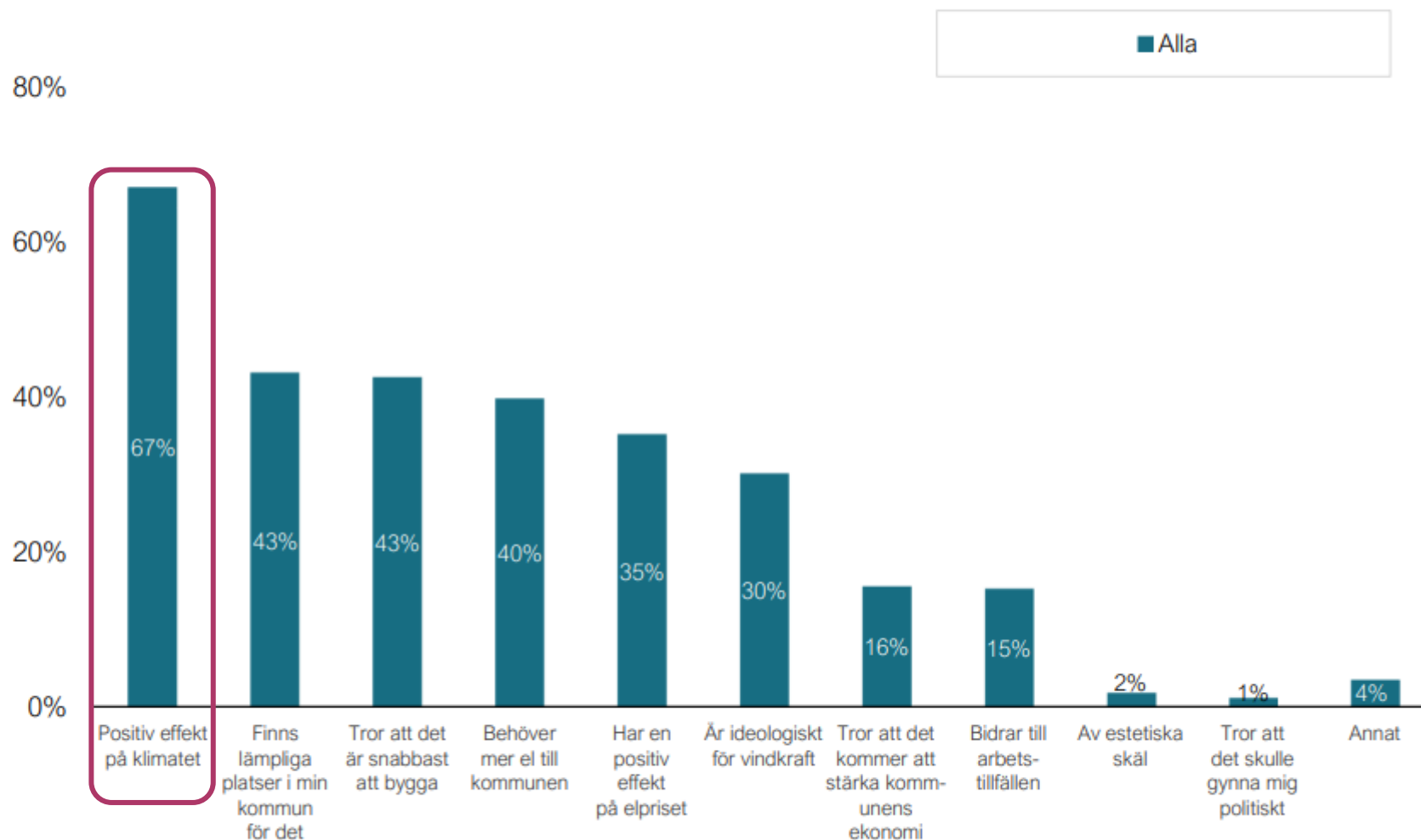

Orsaker till positiv inställning vindkraft

- 2 av 3 som är för vindkraft uppger att det är det eftersom de anser att det har en positiv effekt på klimatet, vilket även är den klart mest populära anledningen.
- Att det finns lämpliga platser, att det går snabbt att bygga samt att kommunen behöver mer el är även anledningar till att man är positivt inställd till vindkraft.

Fråga: Du har uppgivit att du är positivt inställd till att bygga vindkraft i din kommun. Varför?

Bas: Uppgivit att man är mycket/ganska positiv till att bygga vindkraft, 2014 intervjuer.

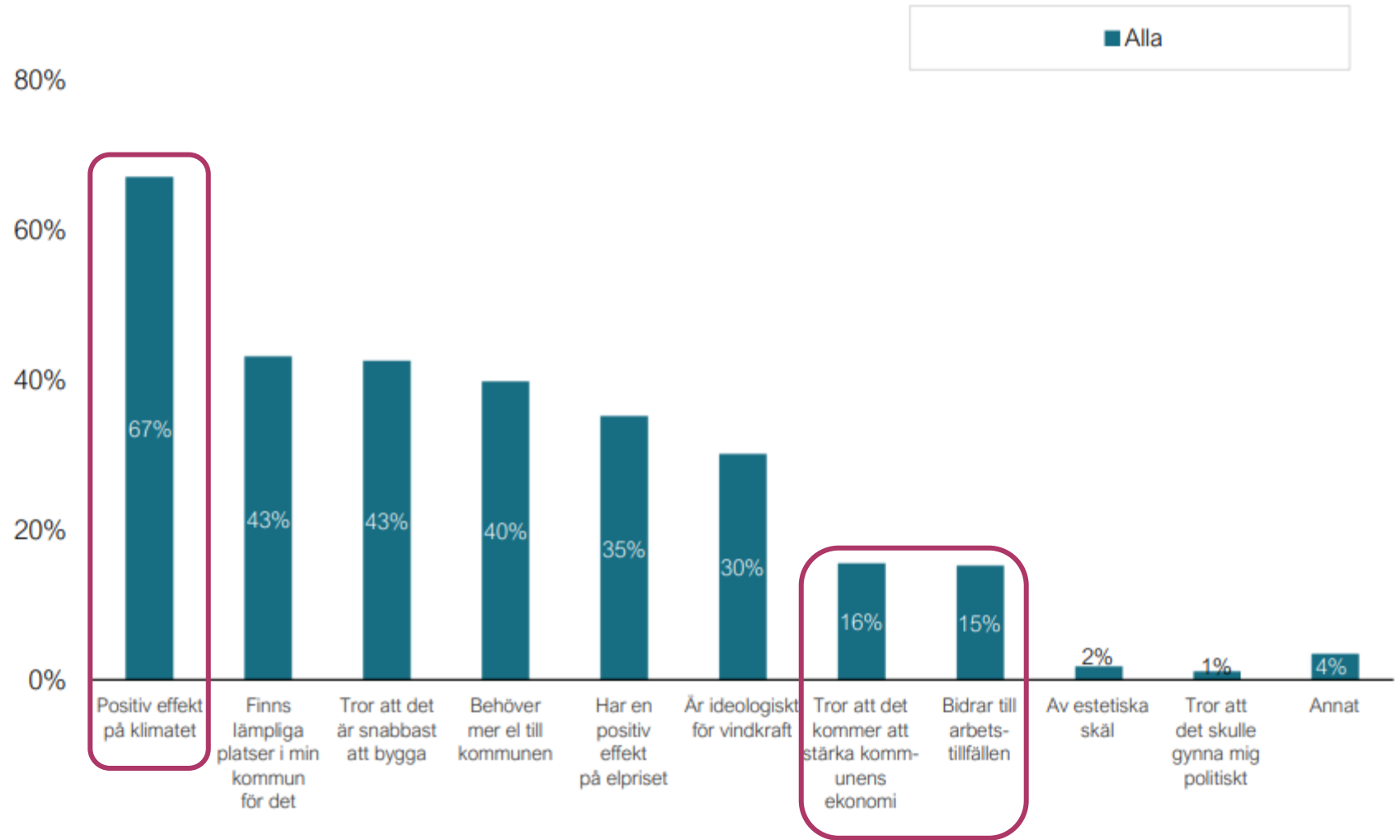

Orsaker till positiv inställning vindkraft

- 2 av 3 som är för vindkraft uppger att det är eftersom de anser att det har en positiv effekt på klimatet, vilket även är den klart mest populära anledningen.
- Att det finns lämpliga platser, att det går snabbt att bygga samt att kommunen behöver mer el är även anledningar till att man är positivt inställd till vindkraft.

Fråga: Du har uppgivit att du är positivt inställd till att bygga vindkraft i din kommun. Varför?

Bas: Uppgivit att man är mycket/ganska positiv till att bygga vindkraft, 2014 intervjuer.

Incitament till kommuner,
bygd och närboende

Det här har hänt

- **Oktober 2022:** I Tidöavtalet angavs att det är verksamhetsutövaren och inte staten som ska ”ersätta kommunerna vid vindkraftsutbyggnad”.
- **Maj 2023:** Utredningen ”Värdet av vinden” (också kallad ”Incitamentutredningen”) presenterade sitt betänkande med förslag. Förslagen inkluderade dock inte ersättning till kommunerna.
- **9 september 2024:** Regeringen och Sverigedemokraterna presenterade en överenskommelse om att en summa som kan motsvara fastighetsskatten för vindkraft ska överföras till kommunerna. Samtidigt angavs att regeringen avser att gå vidare med andra förslag i ”Värdet av vinden”.
- **19 september 2024:** I budgetpropositionen för 2025, i regeringsförklaringen och i efterföljande svar i riksdagen, preciserades förslagen något.

Vad har regeringen sagt - generellt?

- **Budgetpropositionen 2025**

”Lokal acceptans är en viktig förutsättning för fortsatt utbyggnad av vindkraften. I syfte att öka incitamenten för kommunerna föreslår regeringen en satsning genom stöd till kommuner som påverkas av vindkraftsetableringar.”

”Regeringen avser att införa tre kompensationsförslag som presenterades i utredningen Värdet av vinden (SOU 2023:18). Genom förslagen ska lokalsamhället kunna få del av intäkterna från vindkraftparken, närboende få rätt till andel av intäkten, och ägare av intilliggande fastigheter få rätt till inlösen av fastigheten.”

Fastighetsskatten, regeringen

- I ett pressmeddelande den 9 september 2024 skrev regeringen att stödet kan ”*motsvara den fastighetsskatt som vindkraften i kommunen gett upphov till*”, vilket också var den information som miljö- och klimatminister Romina Pourmokhtari lämnade på sin pressträff samma dag. Hon sade att ”*utgångspunkten är att ersättningen kommer att motsvara den fastighetsskatt som vindkraften i kommunen har gett upphov till*”.
- Samtidigt anges i en konsekvensbeskrivning av budgetpropositionen: ”*Stödet syftar till att främja vindkraftsutbyggnad och fördelas till kommuner baserat på installerad vindkraftseffekt*”.
- Regeringen har ännu inte bestämt hur fastighetsskatten ska fördelas till kommunerna. Vår bedömning är att det kan dröja innan beslutet kommer. Det finns mycket att säga om de två modellerna, men vi kommer inte att gå in på det.

Om man fördelar utifrån genererad fastighetsskatt i kommunen: En ny park med **15 verk** (6 MW per verk, 3 500 fullasttimmar, 300 meter maxhöjd) i elområde 3 som tas i drift 2029 skulle generera cirka:

- I genomsnitt **4 miljoner kronor om året** de första 10 åren och **totalt 85 miljoner kronor till kommunen under en driftsperiod på 30 år**, relaterat till **fastighetsskatten**.

Är det långsiktigt?

- Regeringen avsatte 340 miljoner kronor år 2025 för ”*ekonomisk ersättning till kommuner vars omgivning påverkas av vindkraftsetableringar*”. För 2026 och 2027 föreslogs anslaget uppgå till 370 miljoner kronor och för år 2027 föreslogs det uppgå till 400 miljoner kronor. **Totalt 1,1 miljarder kronor.**
- I budgetpropositionens finansplan (för 2025) anges syftet: ”**För att öka kommunernas incitament att säga ja till mer vindkraft** *inrättas ett stöd till kommunerna baserat på fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar.*”
- Ska detta syfte uppnås måste stödet vara långsiktigt. Energiminister Ebba Busch i riksdagen den 16 oktober 2024 bekräftade att **ersättningen ”inte är tillfällig. Tvärtom, regeringens avsikt är att avsätta medel till ersättningen årsvis”.**
- **Inget av oppositionspartierna** – Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet eller Miljöpartiet – **ville i sina budgetmotioner avskaffa stödet.** Tvärtom lovade partiledarna för samtliga dessa partier under VIND-konferensen den 23 oktober 2024 att de vill behålla stödet på lång sikt, och Socialdemokraternas partiordförande Magdalena Andersson uppgav också att partiet vill **öka stödet till kommunerna.**
- Stödet är väsentligt mer stabilt eftersom det infördes av de fyra partier som historiskt inte varit lika positiva till vindkraft som de fyra oppositionspartierna.

Närboendeersättning, Värdet av vinden

- ”En bostadsbyggnad som ligger på upp till 1 000 meters avstånd från ett vindkraftverk ska berättiga till en årlig ersättning motsvarande **2,5 promille av verkets intäkt**. Om avståndet är större, ska beloppet justeras ned linjärt så att det blir noll på ett avstånd om tio gånger verkets totalhöjd. Avstånden ska mätas mellan mittpunkten på vindkraftverkets torn och byggnadens mittpunkt.”
- ”Intäktsdelning ska utgå för **maximalt två verk** per bostadsbyggnad.”
- ”Den sammanlagda intäktsdelningen ska för en vindkraftspark **högst kunna bli 2 procent av marknadsvärdet av parkens elproduktion**.”
- ”Om den byggnad som berättigar till intäktsdelning räknas som privatbostadsfastighet enligt inkomstskattelagen, bör intäktsdelningen göras **skattefri för mottagaren**.”
- Vår beräkning: En park med 15 verk (6 MW per verk, 3 500 fullasttimmar) vid ett elpris om 50 öre skulle generera cirka: **2,4 miljoner om året till närboende**, om ersättningen slår i maxtaget och därmed motsvarar två procent av marknadsvärdet av parkens elproduktion. I norra Sverige blir ersättningen normalt väsentligt lägre, eftersom det finns färre närboende.

Bygdemedel till lokalsamhället, Värdet av vinden

- ”En kommun ska få förena sitt beslut om att tillstyrka tillstånd för en vindkraftspark med villkor om att tillståndshavaren, som en allmän kompensation för den förändring av landskapsbilden som parken innebär, årligen under parkens livstid ska finansiera utveckling av lokalsamhället.”
- ”Det ska finnas ett tak för hur hög andel av parkens produktionsintäkter kommunen ska få ange att finansieringen ska motsvara. Hur högt det taket bör vara, beror på om ytterligare beskattning införs för att skapa en kommunal intäkt. Taket bör dock inte vara lägre än 0,25 procent.”
- Vår beräkning: En park med 15 verk (6 MW per verk, 3 500 fullasttimmar) skulle generera cirka **1,2 miljoner om året i bygdemedel** (baserat på ett antagande om att 1 procent av intäkterna avsätts, och att vi har ett elpris om 50 öre/kWh).

Rätt till inlösen, Värdet av vinden

- ”Ägare av intilliggande fastigheter få rätt till inlösen av fastigheten till ett pris som motsvarar vad fastigheten hade varit värd om parken inte hade uppförts.”
- ”En fastighet ska på, ägarens begäran, lösas in av tillståndshavaren för ett vindkraftverk om det på fastigheten finns en byggnad som:
 - var indelad som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus när den aktuella vindkraftsparkens ansökan om miljötillstånd kom in till tillståndsmyndigheten,
 - fortfarande är indelad som någon av dessa byggnadstyper,
 - är taxerad ihop med fastigheten som småhusenhet, ägarlägenhetsenhet eller hyreshusenhet, och
 - ligger på ett avstånd från verket som är mindre än sex gånger verkets totalhöjd.”

Exempel: samlad ersättning till kommun, bygd och närboende

En park med 15 verk (6 MW per verk, 3 500 fullasttimmar, 300 meter maxhöjd) i elområde 3 som tas i drift 2029 skulle alltså generera cirka:

- I genomsnitt **4 miljoner kronor om året** de första 10 åren och **totalt 85 miljoner kronor till kommunen under en driftsperiod på 30 år**, relaterat till ”genererad **fastighetsskatt**”.
- **2,4 miljoner om året till närboende**, om ersättningen slår i maxtaket och därmed motsvarar två procent av marknadsvärdet av parkens elproduktion. Ersättningen till privatbostäder är skattefri.
- **1,2 miljoner om året i bygdemedel** (baserat på ett antagande om att 1 procent av intäkterna avsätts, och att vi har ett elpris om 50 öre/kWh).

Vad händer nu?

- Regeringskansliets arbetar fram en förordning avseende stödet till kommunerna (motsvarande **fastighetsskatten**) som möjligen sänds ut på remiss innan regeringen fattar beslut.
- Regeringskansliets inriktning är att i juni 2025 lägga fram en **proposition avseende närboendeersättning, men inte avseende bygdemedel och inlösen**, där det är juridiskt mer oklart.
- Propositionen om närboendeersättning kan i så fall beslutas under hösten 2025 och träda i kraft den 1 januari 2026. Eftersom regeringen har majoritet i riksdagen kan man vara nästintill säker på att de förslag som läggs fram också kommer att genomföras.
- Socialdemokraterna har ett förslag om snabbhetspremie, för kommuner som går från nej till ja, som vi tror kan bli intressant.

Den stora frågan – påverkas kommunala vetot?

- 66 procent av projekten stoppades 2020-2023.
- 75 procent av projekten stoppades första halvåret 2024.
- Westander Klimat och Energi ska nu uppdatera vetostatistiken för andra halvåret 2024.
- Vad händer 2025?

WESTANDER

KLIMAT OCH ENERGI

HENRIK@WESTANDER.SE